

Sosyoloji Derneđi, Türkiye

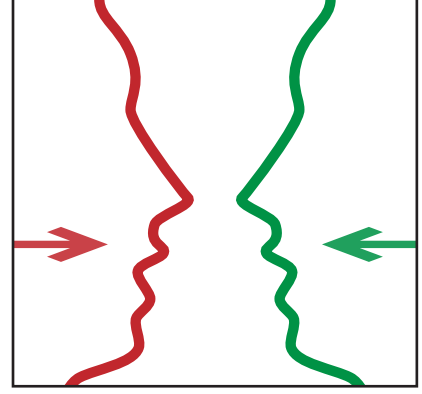
Sosyoloji Araştırmaları Dergisi

Cilt: 16 Sayı: 2 - Gz 2013

Sociological Association, Turkey

Journal of Sociological Research

Vol.: 16 Nr.: 2 - Fall 2013

Madalyonun Öteki Yüzü: Erkeğe Yönelik Şiddet

Nurşen ADAK

MADALYONUN ÖTEKİ YÜZÜ: ERKEĞE YÖNELİK ŞİDDET

Nurşen ADAK*

ÖZ

Kadın-erkek ilişkisi karşılıklı bir etkileşime dayanan çift yönlü bir iletişimdir. İlişkinin karşılıklılığa dayalı yapısı eşlerin birbirlerine uyguladıkları şiddetin dinamiklerini analiz etmeye ve çözüm üretmeye yönelik bir çalışmada, kadına yönelik şiddetin yanı sıra madalyonu öteki yüzünü yani erkeğe yönelik şiddeti de incelemeyi gerekli kılmaktadır.

Pek çok toplumda kadının erkeğe şiddet uyguladığını benimsemek erkek geleneğini, erkekliği ve erkek üstünlüğünü tehdit ettiği için kabul edilemez bir olgudur. Ancak son yıllarda yapılan bazı çalışmalar erkeklerin de kadın partnerlerinin şiddetine maruz kaldıklarını göstermektedir. Bu makale, mevcut literatür yardımıyla erkeğe yönelik şiddet konusunu irdelemeyi amaçlamaktadır. Makalede şiddet konusu, erkeklerin yakın ilişki içinde oldukları kadın partnerlerinin uyguladığı şiddetle sınırlandırılmıştır.

Çalışmada öncelikle şiddet, eş şiddeti, aile içi şiddet gibi kavramlar irdelenerek erkeğe yönelik şiddetle ilgili çalışmaların gelişimi betimlenmektedir. Daha sonra farklı toplumlarda erkeğe yönelik şiddet konusunda yapılan saha çalışmalarının yardımıyla erkeğe yönelik şiddetin dinamikleri, türleri, neden ve sonuçları kadına yönelik şiddet verileriyle birlikte irdelenmektedir. Makale değerlendirme kısmıyla tamamlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: *şiddet, erkeğe yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet*

* Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya nadak@akdeniz.edu.tr

Abstract

The relationship between men and women is a two-sided relation based on mutual interaction. In a study aimed at analyzing the dynamics of violence partners commit against each other and creating a solution accordingly, the structure of the relationship based on mutuality necessitates analyzing the other side of the medallion, namely violence against men besides violence against women.

In most societies, interiorizing the practice of violence against men by women is an unacceptable notion as it threatens masculinity, men's tradition and superiority. Yet, some studies conducted lately reveal that men are subjected to their female partners' violence, as well. This study intends to explore the issue of violence against men with the help of existing literature. The subject of violence in the study is restricted to the violence female partners in close relations with men commit on them.

In the study, the development of studies concerning violence against men is portrayed by scrutinizing such issues as primarily violence, partner violence and family violence. Afterwards, by means of field works on violence against men in different societies; the dynamics, kinds, reasons and results of violence against men are discussed together with the data on the violence against women. The study is completed with the evaluation part.

Key words: *Violence, violence against men, gender*

GİRİŞ

II. Dünya savaşı sonrası sosyal problemlere artan ilgi aile içi şiddet konusunu akademisyenlerin gündemine taşımıştır. Şiddet konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, ağırlıklı olarak kadına yönelik şiddetin ilgi odağı haline geldiğine tanık olunmaktadır. Bu durum da beraberinde aile içi şiddetin kadınsılaşması (*feminisation of domestic violence*) ve şiddetin erkek kurbanlarının görünmezliği (*invisibility of male victims*) kavramlarını getirmiştir (Sarantakos, 1999:231). Ataerkil çözümlenme içerisinde güç ve iktidar sahibi, kadını kontrol edip ona baskı ve şiddet uygulayan erkekler ve erkeklik değerleri bir taraftan aile içi şiddetin kadınsılaşmasına katkı sağlarken diğer taraftan kadının erkeğe uyguladığı şiddeti de kabul etmeyerek görünmez kılmaktadır. Ancak Stets ve Straus, (1990) Amerika'daki aile içi şiddet konusundaki çalışmalarında toplumsal cinsiyet açısından şiddet oranlarının simetrik hale geldiğine dikkat çekmektedir.

Şiddet Türkiye'de de hem halkın hem de medyanın önemli bir gündemini oluşturmakla birlikte daha çok kadına yönelik şiddet tartışılmakta erkeğe yönelik şiddet özellikle de kadının erkek partnerine uyguladığı şiddet çoğunlukla akla gelmemektedir. Konuya ilişkin kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması bu konuda herhangi bir analiz yapmayı güçleştirmektedir.

Hangi gerekçe ile olursa olsun şiddetin, kadına, erkeğe, çocuğa ya da herhangi bir canlıya yönelik olarak gerçekleşmesi onu bir sorun olmaktan çıkarmadığı gibi önemini azaltarak meşrulaşmasına da neden olmaz. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet gibi erkeğe yönelik şiddet de araştırılması gereken sosyal bir olgudur. Az veya çok, hafif veya şiddetli olması konunun değerini azaltmaz.

Erkekler sadece yakın ilişki içinde oldukları partnerlerinden değil cinsiyeti ne olursa olsun yakın arkadaş ve akrabaları ya da tanımadıkları kişiler tarafından da şiddet görebilmektedir. Özellikle homoseksüel erkeklere partnerleri de şiddet uygulayabilmektedir. Konunun çok boyutluluğu ve genişliği nedeniyle erkeğe yönelik şiddet bu makalede, erkeklerin yakın ilişki içinde oldukları kadınlardan (evli, birlikte yaşayan veya sevgili olan kişinin birbirlerine uyguladığı şiddet) gördükleri şiddetle sınırlandırılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Saldırganlık, incinmek, vurmak, dövmek, taciz etmek gibi bazı kavramlarla karıştırıldığı için içerdiği anlamlar bağlamında şiddet kavramını tanımlamak oldukça güçtür. Ayrıca şiddetin algılanması ve tanımlanması toplumsal değer ve normlardan etkilendiği ve bireylerin sosyo-kültürel değerleri tarafından şekillendiği için hangi davranışın şiddet hangi davranışın şiddet olmadığını tespit etmek de zordur. Şiddet, toplumun benimsediği ve meşru gördüğü bir amaç için kullanıldığında o davranışın şiddet olarak algılanıp algılanmaması da değişmektedir. Çünkü şiddet ideolojik ve politik bir içeriğe de sahiptir.

Dünya Sağlık Örgütü (1996) şiddeti, “kendine, bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik olarak ölüm, yaralama, ruhsal zedelenme, gelişimsel bozukluğa yol açabilecek ya da neden olacak şekilde fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidinin amaçlı olarak uygulanması” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım şiddetin fiziksel, ruhsal, gelişimsel olmak üzere farklı boyutlarına dikkat çekmektedir.

Şiddetle ilgili kavramları tanımlamadaki diğer bir güçlük de farklı kavramların zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmalarıdır. Aile içi şiddet literatüründe kullanılan eş şiddeti (intimate partner violence) ve eş suistimali (intimate partner abuse) buna bir örnektir. Eş suistimali, ihmal ve tacizin tüm türlerini kapsarken, eş şiddeti genellikle aile içi suistimalin en yaygın formu olan fiziksel şiddeti içermektedir (Tsui vd., 2010:770).

McClennen (2010:125)’e göre eş şiddeti önceki ve sonraki eşleri, nişanlı çiftleri kapsayan yakın ilişki içerisindeki iki insan arasındaki kötü davranışları içeren ve şiddetin tek seferlik bir bölümünden sürekli devam eden dayığa doğru olan bir süreçte var olmaktadır. Eş şiddeti hem farklı hem de aynı cinsiyetten çiftler arasında görülebilmekte, mutlaka cinsel yakınlık gerektirmemekte, sıklığı ve şiddeti değişebilmektedir. Birine vurmaktan, sürekli dövmeye kadar çeşitli şiddet biçimleri ve farklı sıklıkta görülebilmektedir.

Genellikle aile içi şiddet (Domestic Violence) ve eş şiddeti kavramları da birbirinin yerine kullanılmaktadır. Ancak aile içi şiddet, eşler arası şiddeti içerdiği gibi eşler ve çocuklar gibi

eşler dışındaki diğer aile fertleri arasındaki çoğunlukla da ikiden fazla kişi arasındaki çatışmaları da kapsamaktadır (Cheung vd., 2009: 447). Burada belirtilmesi gereken bir fark da eş şiddeti yakın ilişki içerisindeki hem evli hem de birlikte yaşayan evli olmayan çiftleri kapsarken aile içi şiddet evli olmayanları tam olarak kapsamamaktadır.

Şiddet söz konusu olduğunda sadece fiziksel şiddet düşünülmemekte ayrıca birinin diğeri üzerinde güç ve kontrol uygulaması da kastedilmektedir. Sonuç olarak şiddet, Michaud, (1991:915) tarafından her türlü salt kaba güç, bu gücün kötüye kullanılması ve kontrolsüz olarak kötüye kullanılması olarak tanımlanmaktadır.

Şiddet, güç, kontrol konusunda karşılaşılan diğer bir kavram da zorlayıcı kontroldür (Coercive Control). Psikolojik şiddetten farklı olarak cinsel ve sosyal hayat üzerinde bir kontrol modeli olarak zorlayıcı kontrol, gündelik hayatın farklı yönleri ve maddi kaynaklar, aile, arkadaşlık ilişkilerini içeren, duygusal taciz, tecrit, tehdidin kullanımı tarafından karakterize edilen bir zorlama modeli olarak tanımlanmaktadır (Swan, 2008: 304).

Johnson (1995) eş şiddetinin iki farklı türü olduğunu belirtmektedir: *Yaygın çift şiddeti* (common couple violence) ve *eş terörizmi* (intimate terrorism). Eş terörizmi eşlerden birinin şiddet de dahil olmak üzere, kontrol taktikleri ve geniş bir yelpazede kullanılan güç kullanımıyla kendini açıkça gösteren otorite ve ilişki üzerinde genel kontrol uygulama ve egemenlik kurma girişimi olarak tanımlanmaktadır (Johnson ve Leone, 2005:322). Johnson (2006:1003)'a göre eş terörizminin temel özelliği şiddetin eşlerden birisinin diğeri üzerinde genel kontrol modelleri içinde uyguladığı bir taktik olmasıdır. Ross ve Babcock (2009:606)'a göre yaygın çift şiddeti ise tipik olarak her iki eş tarafından benzer seviyede uygulanan aile içi şiddetle karakterizedir. Yaygın çift şiddeti nadirdir ve tipik olarak bir tartışma nedeniyle kontrolden çıkma sonucu oluşur. “Yaygın çift şiddeti” ağır şiddet ve yüksek kontrol düzeyiyle karakterize değildir ve geçen zaman içinde artmaz. Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere şiddet ve şiddete ilişkin, birbiriyle iç içe geçmiş zaman zaman birbirinin yerine kullanılabilen, pek çok kavramla karşılaşılmaktadır.

Şiddet Araştırmalarının Gelişimi

Aile içi şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve eğitim düzeyine bakılmaksızın dünyanın pek çok yerinde ve farklı kültürlerde görülen sosyal bir problemdir. Şiddet, aile içinde kadına, erkeğe, çocuğa, yaşlıya yönelik gerçekleşebilmektedir. Şiddet önemli bir sosyal problem olmasına karşın bu konuda çalışmak ve sağlıklı bilgiler almak her zaman kolay değildir. Gelles (1985:349) şiddetin aile özel alanında kapalı kapılar ardında gerçekleşmesinin onu kamusal ve bilimsel alandan saklamakla kalmayıp pek çok araştırmacı için suçluları ve kurbanları neredeyse ulaşılamaz hale getirdiğine dikkat çekmektedir. Gelles (1985:348) ve Star (1980:348)'ın aile içi şiddete sessiz kalınmasının üç nedeni olduğunu vurguladığını belirtir: *farkındalığın olmayışı, reddetme, genel kabul*. Şiddet konusundaki görelilik bazı şiddet içerikli davranışların şiddet olarak algılanmamasına neden olabildiği gibi bu davranışlar bazı gruplar tarafından normalleştirilerek kabul de görebilmektedir.

1970'lerin başında Amerika'da birçok değişme meydana gelmiştir. Gelles (1985:349)'e göre bu değişmelerin ilki, tüm eyaletlerde çocuk suiistimalleriyle ilgili istatistiklerin sosyolojik analizler için kullanılabilir hale gelmesidir. İkincisi, feminist örgütler tarafından hırpalanmış kadınlara yönelik sığınakların kurulması ve kadın sosyologların sosyolojik araştırma amacıyla bu sığınaklara girebilmelerine izin verilmesidir. Aile içi şiddeti keşfedici bu çalışmalar klinik temelli olmayan örnekleri kullanarak aile içi şiddet araştırmalarının yürütülebileceğini göstermiştir.

Straus (1974) ise aile içi şiddet çalışmalarının ortaya çıkışını etkileyen faktörleri şöyle sıralamaktadır: 1970'lerin başındaki Vietnam Savaşı, politik suikastlar, adam öldürme, saldırı oranlarındaki artışlardan dolayı şiddete karşı ortaya çıkan duyarlılık, kadın hareketlerinin yeniden ortaya çıkması ve çatışma ve sosyal eylem kuramı gibi sosyal düzen modeline karşı teorik meydan okumalar. Gelles ve Straus (1979: 560-561) aile üyeleri arasındaki şiddeti anlamak için bireysel teoriler, sosyal psikolojik teoriler ve sosyo-kültürel teoriler olmak üzere on beş farklı kavramsal çerçeve ve teorinin envanterini çıkarmıştır.

yapıldığı Amerika'da şiddet konusunda oldukça gelişmiş bir literatür oluşmuştur. Ancak yapılan çalışmalar aile içinde erkeğe yönelik şiddetten ziyade kadına, çocuğa, yaşlıya yönelik şiddet konusunda yoğunlaşmaktadır.

Şiddet çalışmalarının Türkiye'deki geçmişi daha yakın bir tarihe, son otuz yıla dayanır. İlk kapsamlı çalışma, aile içi şiddetin sebep ve sonuçlarını araştırmaya yönelik olarak TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından 1995'te gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmayı yine aynı kurum tarafından 1998 yılındaki *Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet* araştırması izlemiştir. Ayşe Gül Altınay ve Yeşim Arat (2008)'in 2006-2007 yılları arasında gerçekleştirdikleri *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet* araştırması ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yararlanıcı kurum olduğu, Avrupa Birliği'nin desteklediği *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* (2009) da dikkate değer araştırmalardır. Türkiye'de yapılan şiddet araştırmalarının odağı da erkeğe yönelik şiddetten ziyade kadına yönelik şiddettir.

Erkeğe Yönelik Şiddet Gerçek mi İllüzyon mu?

Aile içi şiddet literatürü incelendiğinde erkeğe yönelik şiddete ilişkin görece az çalışmanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Acaba bu konunun az çalışılmasının nedeni erkeğe yönelik şiddetin olmayışı mı? Yoksa başka nedenler mi söz konusu? Erkeğe yönelik şiddet toplumda görünür kılınmayan, reddedilen ve sessiz kalınan bir olgu mudur? Uzun yıllar erkeğe yönelik şiddet var olmayan bir şey olarak düşünülmüştür. George (1994)'a göre aile içi şiddet mağdurluğu erkekler için kabul edilemez olarak görüldüğü gibi erkek kurban kavramı ise büyük bir tabudur. Erkeğe yönelik şiddete ilişkin kanıtlar sunulmaya başlandığında, varlığı kabul edilmiş ancak doğası ve yaygınlığı onu sosyal bir problem veya aile içi şiddet türü olarak tanımlamak için yeterince ciddiye alınmamıştır. Sarantakos (2004: 277) kadının kocasına yönelik uyguladığı şiddeti kabul etmeye olan bu direncin, dünyanın pek çok yerinden kadın ve erkeğin birbirlerine görelî şiddet uyguladıklarını gösteren kanıtların ortaya çıkmasına kadar devam ettiğini ileri sürmektedir.

Kadınların erkek partnerlerine uyguladıkları şiddete ilişkin net bir bilginin ortaya konulmaması kullanılan verilerle yakından ilgili gözükmektedir. Erkeğe yönelik şiddet konusunda

kullanılan verilerin toplanma amacı ve şekli verilerin geçerliliği ve genellenebilirliği üzerinde etkili olmaktadır. Bazı araştırmacılar sadece polise intikal eden vakalar üzerinden konuyu açıklamaya çalışırken bazılarıysa sağlık yardımı almak isteyenleri araştırmaya dahil etmektedir. Her iki veri kaynağı da değerlendirildiğinde partneri tarafından şiddete uğradığı halde polise başvurmayanlar olacağı gibi, şiddete uğradığı halde fiziksel bir rahatsızlığı olmadığı için sağlık yardımı almayıp araştırma dışında kalanlar da olabilir. Yapılan araştırmaların boyutu da diğer bir sorunu teşkil eder. Küçük gruplarla ve nitel yöntemleri kullanarak gerçekleştirilen çalışmalarda genelleme yapmak güçleşmektedir. Ayrıca verilerin sadece Amerika, Kanada, Avustralya gibi belli ülkelerden elde edilmiş olmaları, diğer ülkelerde çok fazla çalışmanın olmaması ya da çalışmaların daha dar kapsamlı olması genellemelere ulaşılmasını imkânsız kılmaktadır. Örneğin erkeğe yönelik şiddetle ilgili geleneksel toplumlara ilişkin çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle geleneksel toplumlarda erkeğe yönelik şiddetin olup olmadığı, var ise boyutu konusunda çok fazla bilgiye sahip değiliz. Bu ülkelerde erkeğe yönelik şiddetin rapor edilmemesinin farklı nedenleri olabilir ama özellikle mevcut sosyo-kültürel sistem ve erkeğe ve erkekliğe yüklenen değer ve normların bunda etkili olduğu tahmin edilebilir.

Erkekler kadını partnerleri tarafından şiddet uygulandığına dair ilk çalışmalar 1970'lerin ortalarından itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu konudaki araştırmalardan birisi Gelles'in 1974'teki evli kadın ve erkeklerin aile içerisinde birbirlerine eşit sıklıkta şiddet uyguladıklarını iddia eden çalışmasıdır. Böyle bir iddianın her toplumda özellikle de geleneksel toplumlarda kabul görmesi kolay değildir. Geleneksel bir toplumda kadının erkeğe şiddet uyguladığını kabul etmek, erkek geleneğini, erkekliği ve erkek üstünlüğünü tehdit ettiği için bu toplumlarda erkeklerin aile içi şiddete maruz kalmaları kabul edilemez bir olgudur (Kumar, 2012:291). Bu bağlamda erkekler bir anlamda anonim ve gizli kurbanlardır (Tsui vd., 2010:770). Kumar (2012:292)'a göre şiddete uğrayan erkekler yaşadıkları bu olumsuzluğu çoğunlukla diğerleriyle paylaşmazlar paylaştıklarında da onlara inanılmaz ve toplumda dalga konusu olabilirler. Hatta erkekler eşlerinden dayak yediklerini anlatmaya utanabilirler. Ancak kadınların toplumsal konumları, güçleri ve statüleri değişmekte, giderek daha fazla yetki sahibi olmakta ve haklarından haberdar olmaktadır. Kumar (2012:291)'a göre kadınların eğitim düzeylerinin artması, toplumsal değer ve normların değişmesi gibi nedenlerle kadınlar erkeklerden daha düşük seviyede

olmadıklarını hatta bazı yönleriyle onlardan daha güçlü olduklarını anlamışlardır.

Eşlerin birbirlerine ne ölçüde şiddet uyguladıkları konusunda üç farklı görüşten söz etmek mümkündür: *Birinci gruptakiler* eşlerden her iki cinsin birbirine eşit şiddet uyguladığını yani göreceli bir simetrinin olduğunu iddia ederler (Stets and Straus, 1993; Straus, 1993; Straus, Gelles, and Steinmetz, 1980). *İkinci gruptakiler* ise erkeklerin daha fazla şiddete uğradığı savını kabul ederler. *Üçüncü gruptakiler* birinci grubun aksine daha çok feminist perspektiften beslenirler ve erkeklerin kadınlara daha fazla şiddet uyguladığını ileri sürerler (Catalano 2008; Saunders 1988; Tjaden and Thoennes 2000).

Konuya ilişkin üç farklı görüşü ispatlamak da güç görünmektedir. Örneğin Amerika’da ulusal düzeyde gerçekleştirilen üç farklı araştırmanın sonuçları incelendiğinde birbiriyle örtüşmeyen, farklı verilerle karşılaşılmaktadır. Her bir araştırma kendi içinde doğrudur ancak her biri farklı içeriklere sahip farklı bir kitleye uygulanmıştır. Bu nedenle ulaşılan sonuçlar da farklılaşmaktadır (Stets ve Straus,1990:164). 2011 Ulusal Eş Şiddeti ve Cinsel Şiddet Araştırması (National Intimate Partner and Sexual Violence Survey, NISVS) verilerine göre son 12 ayda partnerleri tarafından fiziksel şiddet gören erkek kurbanların sayısı 5.365.000, kadın kurbanların sayısı 4.741.000’dir. Ancak bu veriler 2000’de yapılan Ulusal Kadına Yönelik Şiddet Araştırması (National Violence Against Women Survey, NVAWS) verileriyle çelişmektedir. Çünkü NVAWS verilerine göre ise 1.309.061 kadın ve 834.732 erkeğe partnerleri tarafından fiziksel şiddet uygulanmıştır. 2010 Ulusal Suç Kurbanlığı Araştırmasına (National Crime Victimization Survey, NCVS) göre ise son 12 ayda 101.530 erkek ve 407.700 kadının eş şiddeti kurbanı olduğu saptanmıştır.

Tablo 1: Son 12 Ayda Partnerleri Tarafından Şiddet Gören Kadın ve Erkek Kurbanların**Sayısı (A)**

	Erkek	Kadın
NVAWS 2000* (Fiziksel Şiddet)	834.732	1.309.061
NISVS 2010** (Fiziksel Şiddet)	5.365.000	4.741.000
NCVS 2010*** (IPV Partner Şiddeti)	101.530	407.700

* Patricia Tjaden; Nancy Thoennes, Extent, Nature, and Consequences of Intimate Partner Violence: Findings From the National Violence Against Women Survey NCJ 181867, July 2000, NIJ, s.9

** Black, M.C., Basile, K.C., Breiding, M.J., Smith, S.G., Walters, M.L., Merrick, M.T., Chen, J., & Stevens, M.R. (2011). The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Summary Report. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention, s.38

*** Truman, Jennifer L. National Crime Victimization Survey Criminal Victimization, 2010 NCJ 235508, September 2011, BJS, s.10

Sonuç olarak rakamlar farklı olmakla birlikte NVAWS ve NCVS'ye göre eş şiddeti kurbanı kadın sayısı erkek sayısından fazla iken NISVS'a göre erkek kurban sayısı kadın sayısından fazladır. NISVS'a göre son 12 ayda partnerleri tarafından fiziksel şiddet gören kurbanların %53'ü erkek, %47'si kadınlardan oluşmaktadır (Hoff, 2012:155-156). 2011 Amerika Ulusal Partner Şiddeti ve Cinsel Şiddet Araştırması verilerini yeniden inceleyen Hoff (2012: 155-156), veriler arasındaki zıtlığın NISVS'ın sağlık araştırması, NVAWS'ın suç araştırması olmasından kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Ancak ataerkil perspektifi benimseyen araştırmacılar, kadınların eşlerine yüksek şiddet uygulama oranlarına itiraz etmektedirler. Çünkü geleneksel olarak ataerkil perspektife göre erkekler toplumda ve yakın ilişkilerinde güç ve kontrollerini devam ettirmek isterler. Baskın olmak ve eşlerini kendilerine tabi kılmak için sistematik ve kasıtlı olarak şiddet uygularlar. Onların itirazlarına karşı çıkan ve destekleyen tartışmaları Hines (2010:37-38) aşağıdaki gibi özetlemektedir:

*...Ataerkil teoriyi benimseyenlerin **İlk eleştirisi** kadınların erkeklere uyguladığı şiddetin daha geniş bir sosyo-kültürel bağlamda incelenmesi gerektiği üzerine odaklanır. Erkekler hem toplumda hem de yakın ilişkilerde gücü ellerinde tutar ve kontrol ederler. Ayrıca kadın ve erkekler fiziksel açıdan da birbirinden farklıdırlar. O nedenle biri diğerine vurduğu zaman buna neden olan güdüler ile davranışın sonuçları ve verilen cevapta kadın ve erkek açısından farklı olacaktır. Bu teorik perspektifi savunanlar kadınların genellikle kendilerini ve çocuklarını korumak bağlamında ya da şiddet uygulayan eşlerine karşılık vermek için şiddet uyguladıklarını iddia etmektedirler. Ancak ampirik çalışma-*

lar bu görüşü desteklememektedir. Gerçekte aile içi şiddette şiddetten korunma ve şiddete neden olan güdüler hem kadınlar hem de erkekler arasında oldukça benzer bulunmuştur. İkinci tartışma erkeklerin uyguladığı şiddetin kadınların uyguladığı şiddetten daha güçlü etkilediğidir. Erkeğin şiddeti kadını korkutur ama kadının uyguladığı şiddet korkutmaz. Kadınlar erkeklerden daha fazla incinirler. İddia edilen erkek kurban kronik tehdit ile karşı karşıya değilken hırpalanmış kadınlarda bu durum devam eder... Ancak birkaç küçük hikâye ve geniş ölçekli bir araştırma kadınların şiddet uyguladıkları erkekleri korkuttukları ve erkeklerin bunu gülünç, can sıkıcı ve basit bir durum olarak kabul etmediğini ortaya koymuştur. Erkek kurbanlar kadın kurbanlardan genellikle daha az incinmelerine karşın bazen sosyal ve psikolojik olarak şiddetli bir şekilde de zarar görebilmektedirler. Son eleştiri ise fiziksel saldırı üzerine odaklanmanın yanlışlığı üzerinedir. Partner şiddeti, sözel taciz, psikolojik küçük düşürme, cinsel saldırı, diğerlerini tehdit etme, şiddet uygulama, ilişkilerini kontrol etme gibi genellikle görmezden gelinen geniş bir davranış grubunu kapsar ve bunlar kadına karşı partner şiddetinin en zarar verici davranışları olarak bulunmuştur. Teoriyi savunanlar bu gerçeği görmezden gelmediklerini, araştırmanın tutarlı bir şekilde sözel taciz, cinsel saldırı, tehdit ve davranışlarını kontrol etmenin tek erkeklere özgü olmadığını belirtirler...

Hoff (2012:156) 1975'den 2010' a kadar Amerika'daki eş şiddetine ilişkin çalışmalara dayanarak eş şiddetine maruz kalan kadın oranının zaman içinde düşmesine karşın eş şiddetinin erkek kurbanlarının oranının aynı kaldığını belirtmektedir. Cho vd. (2010: 393), partner şiddetinin faili olarak kadınların oranında gerçek bir artışın olup olmadığı veya polis memurlarının tutuklama yanlısı politikalarının bir yansımasından kaynaklanıp kaynaklanmadığının net olmasına karşın bazı çalışmaların partner şiddeti kadın faillerinin sayısında bir artış olduğuna dikkat çektiğini belirtmektedir.

Kadınların saldırganlığı onlara kötü davranan kocalarına karşı kendilerini savunmak için gerekli ve meşru bir araç olarak da görülebilmektedir. Ayrıca onların bu davranışları hayal kırıklığı, stres, baskı ve mağduriyete bir cevap ve ataerkil değerlere, erkeğin gücü ve üstünlüğünün zorlamalarına bir başkaldırı olarak görülmektedir (Sarantakos, 2004: 278). Ancak Kimmel (2002: 1342) şiddeti başlatanların %53'ünün kadın, %42 sinin erkek, %3'ünün cevap vermediğini belirtmektedir.

Eşlerinin şiddetine maruz kalan ve bu nedenle mahkemeye koruma emri çıkarmak için başvuran erkeklerin anlatılarını inceleyen Durfee (2011:329) erkeklerin şiddet kurbanı olma (victimization) anlatılarının erkeklikten üç şekilde etkilendiğini belirtmektedir. **İlk olarak** erkekler eşlerine karşı bir koruma emri çıkarmaya ihtiyaç duydukları zaman dahi ilişkilerinde güç ve kontrolü elinde bulunduranlar olarak kendilerini resmederler. **İkinci olarak** gerçek suistimal edenler olarak onlara komplo kuran ve kötü davrananları anlatırlar. **Son olarak** erkekler eşlerinin çok şiddetli saldırısına maruz kaldıklarında dahi eşlerinden korktuklarını ifade etmezler.

Kumar (2012: 292)'a göre ise erkeklerin kötü muamele ve şiddeti kabul edip katlanmalarının birkaç sebebi vardır: Her şeyin daha iyi olacağına ilişkin inanç ve umut, toplumsal pozisyonunu ve toplumsal saygıyı kaybetme korkusu, çocuklarını ve ailelerini sevdiklerini korumak istemeleri. Kötü muameleyle karşılaşan pek çok erkek bunun kendi hatası olduğuna inanır ki kendisine yapılan muameleyi hak ettiğini düşünür. Diğer bir neden de kadınların hem ekonomik alanda hem de diğer alanlarda geçmişe göre daha fazla bağımsız hale gelmeleridir. Her iki çalışmada erkeklerin şiddete maruz kaldıklarında bile erkeklikten taviz vermemeye çalıştıklarını ortaya koymaktadır.

Yukarıdaki tartışmalar sonucu erkeğe yönelik partner şiddetinin, kadına yönelik partner şiddetine eşit mi yoksa daha mı fazla veya daha az olduğuna dair tam bir yanıt verilememekte ancak erkeğe yönelik şiddetin sosyal bir gerçeklik olduğu kabul görmektedir.

Şiddet Nedenleri Farklı mı?

Erkeğe yönelik partner şiddetinin nedenleri ve bu nedenlerin kadına yönelik partner şiddetinin nedenleri ile benzerlik ve farklılıkları da şiddet konusundaki diğer bir ilgi alanıdır.

Aile içi eşler arası şiddet, genellikle ataerkilliğin bir sonucu ve erkeğin aile içi ilişkilerinde gücünü ve kontrolünü devam ettirmek için kullanılan bir araç olarak kavramsallaştırılır (Hines, ve Douglas: 2010:36). Feministler, erkeklerin yakın ilişkilerinde gücü ellerinde tutmak için kullandıkları taciz edici davranışlara daha geniş sosyalizasyonun göz yumması sonucu partner şiddetinin ortaya çıktığını tartışmaktadır (Henning vd., 2009: 625). Kadınların erkek

partnerlerine neden şiddet uyguladığı sorusuna cevap arandığında, kadınların kendilerini savunmak için eşlerine şiddet uyguladığı cevabı verilmekte ve kadınların uyguladığı şiddetin erkeklerinkinden daha hafif olduğu da vurgulanmaktadır (Stets ve Straus, 1980:161). Straus (1980) ise bu soruya cevap olarak bazı öneriler sunar ancak bunların boylamsal araştırmalarla da test edilmesi gerektiğini belirtir. 1) Partnerleri tarafından saldırıya uğrayan kadınlar davranış repertuarlarına şiddeti katmış olabilirler. 2) Şiddetin acısını çıkarma normunu takip ediyor olabilirler. 3) Çocuk bakımı gibi bir alanda şiddetin kullanımı başka bir alana özellikle birinin eşiyle olan ilişkilerine taşınabilir.

Straus'un partnerleri tarafından saldırıya uğrayan kadınların bunun acısını çıkarmak için şiddete başvuruyor olmaları önerisi Sarantakos (2004:292) tarafından Avustralya'da 68 aile üyesiyle gerçekleştirilen çalışmada doğrulanmamıştır. Şöyle ki kadınların eşlerine kendilerini korumak için fiziksel şiddet uygulamadıkları ortaya konmuştur. Ancak Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması (2009: 93) verileri Sarantakos'un görüşünü desteklememektedir. Söz konusu araştırmaya göre eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel şiddet gören kadınların %31'i bu şiddete karşı kendilerini korumak amacıyla fiziksel olarak karşılık verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada fiziksel olarak karşılık verme ağır derecede fiziksel şiddet yaşamış kadınlarda orta derece fiziksel şiddet yaşamış kadınlara oranla daha fazla bulunmuştur.

Kadına yönelik partner şiddetinin nedenleri incelendiğinde ataerkil gelenekler ve kadın-erkek arasındaki eşitsizliklerin kadına yönelik şiddete neden olduğu iddia edilmektedir. Bu tezin kabul edilmesi durumunda, tüm erkeklerin eşlerine şiddet uyguluyor olması gerekmektedir. Somut olarak böyle bir olgunun olmaması nedeniyle bu görüşe de itiraz edilmektedir. Çünkü tüm erkekler aile, arkadaş çevresi, kitle iletişim araçları vasıtasıyla benzer ataerkil söylemler içinde toplumsallaşmaktadırlar. Ayrıca partner kontrolünün ataerkil cinsiyetçi inançlardan kaynaklandığı düşünülmüş olsa da toplumsal cinsiyet temelli olduğu (dayalı olduğu) görülmez. Kadınların ifadelerine göre kadın ve erkekler, partner kontrolünün benzer seviyelerine sahiptirler (Ross ve Babcock, 2009: 617). Ancak Loue (2002: 13) partner kurbanı kadınların şiddete bağlı sorunlar nedeniyle erkeklerden altı kez daha fazla tıbbi yardıma ihtiyaç duyduklarını iletmektedir. Şiddetin nedenlerine ilişkin veriler, kadın ve erkeklerin eşlerine uyguladıkları

şiddetin nedenlerinin, şiddetin, türüne, sıklığına bağlı olarak toplumdan topluma değiştiğini ve kültürel farklılıklar içerdiğini ortaya koymaktadır.

Bazı Ülkelerde Şiddetin Yaygınlığı ve Türleri

Eşler arası şiddetin evrensel bir sorun olduğu kabul edilen bir sosyal olgudur. Şiddetin bir sorun olarak tanımlanmasında şiddetin yaygınlığı ve şiddetin türü oldukça belirleyici bir faktördür. 2010 Amerika NISVS verilerini değerlendiren Hoff (2012: 1157-158), ağır şiddet kurbanlarının %58,3'ünün erkek, %41,7'sinin kadın olduğunu belirtmektedir. Aynı araştırmada psikolojik saldırı kurbanlarının %53'ü erkek, %47'si kadındır. Erkek kurbanların %33'ü zorlayıcı kontrol (coercive control) kurbanı, %20'si anlamlı saldırı (expressive aggression) kurbanı iken kadınların %23'ü anlamlı saldırı, %24'ü zorlayıcı kontrol kurbanıdır. Üreme ve cinsel sağlık kontrolü konusunda detaylı veri olmamasına karşın erkeklerin %10,4'ü kadınların ise %8,6'sı kendileri çocuk sahibi olmak istemedikleri halde eşleri tarafından buna zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırma verileri özetle, Amerika'da zorlayıcı kontrol ve üreme ve cinsel sağlık kontrol kurbanlığı sayısının erkeklerde daha çok, ağır fiziksel şiddet ve anlamsal saldırı kurbanlığı oranının ise kadınlarda daha fazla olduğunu ileri sürmektedir.

Amerika Kadına Yönelik Şiddet Araştırması (National Violence Against Women Survey NVAWS 2000) verilerinde; erkeklerin %4,4 ü, kadınların ise yaklaşık bunun iki katı olarak %8,1'i partnerlerinin kendilerine bir şeyler fırlattığını ifade ederek kadınlar erkeklerden üç kat daha fazla eşlerinin kendilerini itip, kakıp, zor kullandığını (kadınlar %18,1, erkekler %5,4) belirtmiştir. Ayrıca kadınların %16'sı erkeklerin ise %5,5'i eşlerinin kendilerine tokat veya yumruk attığını ifade etmiştir. Ancak erkeklerden on kat daha fazla kadın eşlerinin kendisini dövdüğünü (kadınların %8,5'i, erkeklerin ise %0,6'sı) söylemiştir.

Tablo 2: ABD Ulusal Eş Şiddeti ve Cinsel Şiddet Araştırması (NISVS) 2

	Kadın (%)	Erkek (%)
Ağır fiziksel şiddet kurbanı	58,3	41,7
Psikolojik saldırı kurbanı	47	53
Zorlayıcı kontrol	24	33
Anlamlı Saldırı	23	20
Üreme ve cinsel sağlık kontrol kurbanı	46,8	53,2

Kaynak: Bert H. Hoff, (2012), "US National Survey: more men than women victims of intimate partner violence", *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, Vol. 4 Iss: 3 pp. 155 – 163, s. 157
Sosyoloji Araştırmaları Dergisi / Journal of Sociological Research - 2013 / 2

İngiltere’de yapılan başka bir araştırma ise kadın ve erkeklerin %4,2 sinin son 12 ayda partnerleri tarafından fiziksel saldırıya uğradıklarını göstermektedir (Kimmel, 2002: 1333). Araştırmada şiddet kurbanlarının oranı kadın ve erkekler için eşit bulunmuştur. İtme, kakma, zorlamanın olduğu tüm rapor edilen vakaların %59’unda incinme bulunmamıştır (Kimmel, 2002: 1347).

Kumar (2012:292) tarafından aktarılan Sarkar ve diğerlerinin Hindistan’da 15-49 yaş arası evli erkeklerle gerçekleştirdikleri çalışmada ise; görüşmeye katılan erkeklerin %32,8’i ekonomik şiddete, %22,2’si duygusal şiddete, %25,2’si fiziksel şiddete, %17,7’si cinsel şiddete maruz kaldığını rapor etmiştir. Çalışma, evlilikte geçen süre yedi yılı geçtikçe şiddetin anlamlı bir şekilde arttığını göstermiştir. Araştırma ayrıca evliliğinin ilk yılında şiddetin herhangi bir türünü deneyimleyen erkeklerin yaşamlarının geri kalan bölümünde de bunu yaşamaya devam ettiklerini göstermiştir. Buna ilave olarak şiddete uğrayan erkeklerin yüksek bir oranının eğitilmiş ve iyi para kazanan erkeklerden oluşması, çalışma açısından önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir.

1987-2003 yıllarını kapsayan, 2462 kadın ve erkek kurban üzerine, partner şiddeti konusunda yapılan Amerika’daki bir çalışmada, eşleri tarafından erkeklere kadınlardan daha az şiddet uygulandığı ancak uygulanan şiddetin daha sert olduğu bulunmuştur (Cho ve Wilke, 2010: 393). Basit saldırılarda kadın ve erkek kurbanlar arasında çok büyük fark bulunmamasına karşın (Kadınlarda %75 erkeklerde %71) şiddetli saldırılardan erkekler (%27) kadınlardan (%17) daha fazla acı çekmektedir. Cinsel saldırıya uğrayan erkeklerin oranı %1 iken kadınlarda aynı oran %8 olarak bulunmuştur. Çok acı verici şiddet oranları erkek ve kadınlarda aynı olmasına karşın küçük incinmeler erkeklerde (%35) kadınlardan (%54) daha azdır. Ayrıca erkek failer (%24) kadınlardan (%18) daha fazla tutuklanmış ama erkek kurbanlar (%11) kadın kurbanlardan (%16) daha az tekrar mağdur durumuna düşmüşlerdir (Cho ve Wilke, 2010: 396-397).

Cooker ve diğerlerinin (2002: 260) gerçekleştirdiği araştırma sonuçları da benzer şekilde kadınların erkeklerden daha fazla fiziksel ve cinsel eş şiddeti ve güç ve kontrol tacizi yaşadıklarını ancak erkeklerden daha az sözel şiddete maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye’de kadınların eşlerine uyguladıkları şiddetin yaygınlığı ve türleri nelerdir? Erkeklerin eşlerine uyguladıkları şiddetle benzerlik ve farklılıkları var mıdır? Bu soruların cevabı aslında çok net değildir. Çünkü konuya ilişkin çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Asıl amacı erkeğe yönelik şiddeti araştırmak olmayıp daha çok sağlık ve suç odaklı bazı araştırmaların satır aralarında erkeğe yönelik şiddetle ilgili küçük ipuçlarına ulaşmak mümkün olmaktadır. Örneğin Denizli’de aile içi şiddet nedeniyle adli tıp kurumuna başvuranlar üzerine yapılan bir çalışmada, 135 aile içi şiddet kurbanının 112 (%83)’sinin kadın, 23 (%17)’ünün erkek olduğu saptanmıştır (Boz vd., 2008: 14). Ancak çalışmada başvuranların partner şiddetine mi yoksa aile içi şiddete mi maruz kaldıkları belirtilmemiştir.

Türkiye’de suç konusunda Nisan 1993 ile Ekim 1995 tarihleri arasında, toplam 81 cezaevinde adam öldürme suçundan hükümlü bulunan 879 kişi (223’ü kadın 656’sı erkektir) ile gerçekleştirilen diğer bir çalışmada kadınları cinayet işlemeye iten çatışma ve sorunların eş ve sevgilileriyle yaşadıkları ilişkilerden kaynaklandığı ortaya konmuştur. Araştırmada ayrıca, erkekleri cinayet işlemeye iten nedenlerin, yakın aile çevrelerindeki çatışmalardan kaynaklanmadığı adam öldürme olayında önde giden toplumsal/kültürel değerleri ve bu doğrultuda belirlenen statükoyu korumanın ve erkeklik rolü uyarınca belirlenmiş davranış kalıpları çerçevesinde tepki vermenin ön plana çıktığı vurgulanmaktadır. Çalışmada kadınların namus ya da şereflerini korumak için en fazla öldürdükleri kişiler %25,5 ile eş ya da sevgilileri iken bu nedenle erkeklerin en fazla öldürdükleri kişiler ise %27,7 ile tanımadıkları kişilerdir (Öğün, 1978:78).

Ortaköylü vd. (2004:17) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise adam öldürme suçundan hüküm giymiş kadınların en fazla eşlerini öldürmekten hüküm giydikleri saptanmıştır (92 adam öldürme vakasında öldürülenlerin 38’i kadınların eşleridir). Kadınların eşlerinden sonra en çok çocuklarını, kendilerine sarkıntılık eden kişileri, nefsi müdafaa için öldürmüşlerdir. Araştırmacılar özetle kadınların öldürme suçunu büyük oranda nefsi müdafaa ve savunma amaçlı yaptıklarını ifade etmektedir.

Yukarıda özetlenen Türkiye’de ki adli tıp ve suç odaklı çalışmalar ve dünyanın farklı bölgelerinde yapılan araştırmalar erkeklerin kadınlardan daha fazla şiddet eğilimli oldukları ve

eşlerine hatta eski eşlerine kadınlardan daha fazla şiddet uyguladıklarını ortaya koymaktadır. Ancak bu sonuçlar erkeğe yönelik partner şiddetinin olmadığı anlamına gelmediği gibi görece daha düşük seviyelerde olan erkeğe yönelik partner şiddetinin bilimsel incelemeye değer olmadığı ya da bu konunun göz ardı edilebileceğini göstermemektedir. Aile içi veya aile dışındaki sosyal gruplar içerisinde yaşanan tüm şiddet türleri boyut ve kapsamı ne olursa olsun sosyal bir problem olarak ele alınması gereken sosyal olgular olarak değerlendirilmelidir.

Şiddete Uğrayan Kadın ve Erkeklerin Yardım Arama Stratejileri

Şiddete uğrayanların yardım arama davranışlarına ilişkin araştırmalar, kadın ve erkeklerin yardım arama eğilimlerinin ve davranışlarının birbirlerinden farklılığına dikkat çekmektedir. Tüm toplumlara genellemek mümkün olmamakla beraber pek çok araştırma, partnerleri tarafından şiddete uğrayan erkek mağdurların kadın mağdurlardan daha az yardım arama davranışına yöneldiklerini göstermektedir.

Migliaccio (2002:31) suistimale uğramış bir erkeğin hem içten hem de dıştan, erkeğe ait bir idealin sürdürülmesiyle mücadele ettiğini belirtmektedir. Kurbanlaştırma derin bir biçimde bir “kadın” deneyimidir ki, kurban haline gelen bir erkeğin karşısındakileri değerlendirmelerinde kadınsılaştırılmıştır”. Bu nedenle, erkeksizleştirilmekten kendini koruma amacıyla suistimale uğramış bir erkek, korkularını ifade etmekten, yardım istemekten ya da durumu tartışmaktan bile kendini çekebilir. Migliaccio (2002:38)’ye göre partneri tarafından şiddete maruz kalan erkek yardım arama davranışı içine girmek istese de etrafında ona yardım edecek kimse bulamayabilmektedir. Çünkü şiddet faili kadınlar eşleri üzerinde kontrol kurabilmek için onları yakın çevrelerindeki arkadaş ve akrabalarından uzaklaştırarak onları toplumsal çevrelerinden izole hale getirebilmektedirler.

Bir araştırmaya göre Avrupa kökenli Amerikan erkeklerin yardım arama davranışına Afrika kökenli erkeklerden daha fazla açık oldukları bulunmuştur (Neighbors vd.,1998 den aktaran Cheung vd. 2010:448). Farklı bir araştırmada da orta sınıf erkeklerin alt sınıf erkeklerden daha fazla yardım aramaya yöneldikleri gözlenmiştir (Hodgetts, ve Chamberlain, 2002). Bu araştırmalar erkeklerin şiddete karşı yardım arama stratejilerinin etnik köken, sosyal sınıf vb.

bazı sosyal faktörlere göre farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Yardım ararken başvurulmuş kaynaklar da değişebilmektedir. Hoff (2012: 159)'un 2011 Amerika Ulusal Eş Şiddeti ve Cinsel Şiddet Araştırması değerlendirmesine göre en iyi yardım kaynağı, arkadaşlar, komşular, akrabalar, avukatlar ve papazlar vb. olmaktadır. Şiddet mağdurlarının %84,9'sü bir veya daha fazla kaynaktan yardım almakta ve %90'ı bu yardımları yararlı bulmaktadır.

Eşler arası şiddetin genellikle özel alanda gerçekleşmesi sorunun açığa çıkmasına engel olduğu gibi çözümünü de güçleştirmektedir. Oransal farklılıklar olmakla birlikte hem kadınlar hem de erkekler şiddete uğradığında resmi kurumlardan ziyade en yakınlarındaki aile ve arkadaşlarından, komşularından yardım istemektedirler.

Şiddetin Sonuçları

Şiddete maruz kalma, özellikle de fiziksel, duygusal ve sosyal olarak en yakınında olan eşinin (veya sevgilisi, partneri) şiddetine maruz kalma, bireyi fiziksel, duygusal, bilişsel ve psiko-sosyal açıdan olumsuz yönde etkilemektedir.

2004 yılında Kanada'da 676 kadın ve 455 erkekle partner şiddetinin sonuçları üzerine gerçekleştirilen bir araştırmada partner şiddetinin psiko-sosyal etkilerinin kadınlarda erkeklerden daha büyük olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmada şiddetin kendileri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını, erkeklerin kadınlardan daha fazla söyleme eğiliminde oldukları ve şiddetin olumsuz etkilerinin çoğunu kadınlardan daha az ifade ettikleri bulunmuştur (Ansara ve Hindin, 2011:1640). Kadınların yaşadığı şiddet ve kontrolün erkeklerin yaşadığı tacizden daha kronik ve şiddetli olması ve yakın eş şiddetinin benzer deneyimlerinde bile şiddet ve tacizden kadınların daha fazla olumsuz etkilenmeleri nedeniyle bu bulgular, eş şiddetinin kadınları erkeklerden daha fazla olumsuz etkilediğini ve potansiyel olarak onlar için daha tehlikeli olduğunu göstermektedir (Ansara ve Hindin, 2011:1640-1641).

partner için şiddet mağdurluğu, kötü sağlık riski eğilimi, depresif belirtiler, madde kullanımı, gelişmekte olan kronik bir hastalık, kronik ruhsal hastalık ve incinme riskiyle alakalı olarak artmaktadır. Genellikle güç ve kontrol tacizi sözel tacizden ziyade bu sağlık sonuçlarıyla daha ilgili bulunmuştur.

Kadınlara oranla erkek kurbanların daha büyük bir bölümü kurban oldukları gibi faildiler; partner şiddeti kurbanlığı toplumsal cinsiyet tarafından belki doğru bir şekilde sınıflandırılmamış olabilir. Belki bu kötü sağlık nedeniyle hırpalanan bu erkeklerin, kötü sağlık sonuçlarını söylemeye daha fazla eğilimli olmaları bu bulguların alternatif bir yorumu olabilir (Coker vd., 2002: 266).

Partner şiddeti, yüksek depresyon oranı, madde kullanımı ve anksiyete bozuklukları ile yakından ilgilidir. Söz konusu ilişki, Ehrensaft ve arkadaşlarının (2006: 885-889) gerçekleştirdikleri çalışmada, iki temel sonuç elde edilmiştir: Birincisi psikiyatrik bozukluklar her iki cins için de kötü niyetli ilişkilerde (taciz içeren) bağlanma açısından risk teşkil etmektedir. İkincisi, eş tacizi kadınlar arasında psikiyatrik bozukluklara katkı sağlayan bir kaynak iken erkekler için böyle değildir. Daha önce taciz yaşamış kadınlarda psikiyatrik bozukluk görülme olasılığı ile ilişkili bulunmuştur. Farklı araştırmacılar tarafından farklı toplumlarda yapılan araştırmaların ortak sonucu partner şiddetinin hem kadınlar hem de erkekler açısından kısa ve uzun dönemli fiziksel, psikolojik, sosyal sonuçları olduğunu ortaya koymaktadır. Uygulanan şiddetin türü, boyutu, akut veya kronik oluşunun şiddetin sonuçları üzerinde etkili olduğu gözükmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Şiddet kadına, erkeğe, yaşlıya, çocuğa her kime uygulanırsa uygulansın kabul edilemez bir davranış ve çözülmesi gereken kamusal bir sorundur. Şiddet konusu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde ağırlıklı olarak literatürün, kadına yönelik şiddet konusunda yoğunlaştığı, madalyonun diğer yüzünün yani erkeğe yönelik şiddetin ihmal edildiği ve görünmez olduğu gözlenmektedir. Ancak son yıllarda partner şiddeti basit bir şekilde toplumsal cinsiyet ve kadın sorunu olarak değil insani bir konu olarak ele alınmakta ve gelişmiş ülkelerden elde edilen verilerden de izleneceği gibi, kadın partnerler tarafından erkeklere uygulanan şiddete dikkat

çekilmektedir.

Kadınların mı yoksa erkeklerin mi partnerlerine daha çok şiddet uyguladığı, hangisinin şiddetin ağır formlarını tercih ettiği, şiddetin nedenleri ve sonuçlarının toplumsal cinsiyete göre nasıl farklılaştığı konusunda net bir sonuca varmak mümkün gözükmemekle birlikte genel olarak erkeklerin de kadın partnerlerinin şiddetine maruz kaldıkları kabul edilen bilimsel bir gerçektir. Bazı araştırmalar erkeklerin maruz kaldığı şiddetin zaman içerisinde artma eğiliminde olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu nedenle erkeğe yönelik şiddet konusu akademik ilgiyi hak etmekte ve bu konuda kapsamlı çalışmaların yapılmasını da zorunlu kılmaktadır.

Erkeğe yönelik partner şiddetiyle ilgili çalışmaların yetersizliğine ilişkin olarak Hoff (2012: 155-156), Amerika’da aile içi kadına yönelik şiddetle ilgili binlerce destek programının, pek çok internet sitesi ve medya aracılığıyla iletilen kamu spotunun varlığına dikkat çekerken, erkek kurbanlar için fiili hiçbir programın bulunmadığını, çok az internet sitesi olduğunu belirtmektedir. Hoff (2012: 155) ayrıca 2010 yılında Amerika’da yapılan Ulusal Eş Şiddeti ve Cinsel Şiddet Araştırmasına göre erkeğe yönelik ağır fiziksel şiddet oranının %40’ın üzerinde bulunmasına karşın eş şiddetinin erkek kurbanlarına yönelik çok az hizmet olduğunu da vurgulamaktadır.

Türkiye’de de kadına yönelik şiddet ve buna ilişkin hizmet sunan kurum ve kuruluşlarla ilgili internette arama yapıldığında pek çok internet sitesine ulaşılırken, erkeğe yönelik şiddet ve bu alanda verilen hizmetler için arama yapıldığında neredeyse hiçbir şey bulunamamaktadır. Bu durumun, böyle bir şiddet türünün olmadığını mı yoksa erkeklerin yardım alma konusunda çekingen davrandıklarına mı ya da erkeğe yönelik şiddetin gizli olduğunu mu gösterdiğinin, neden ve sonuçlarıyla analiz edilebilmesi için kapsamlı çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Şiddet oranlarının azlığı ya da çokluğu, şiddetin ağır veya hafif oluşu, kadına ya da erkeğe yönelik oluşu onun sosyal bir problem olarak tanımlanmasına engel değildir. Eşler arası şiddetin türlerini ve boyutlarını bütünlüklü ve tam olarak analiz edebilmek için kadına yönelik şiddeti değerlendirmenin yanında, madalyonun diğer yüzüne, yani erkeğe yönelik şiddete de

bakıp, resmin tamamını görerek sorunu bütün boyutlarıyla ortaya koymak önem taşımaktadır. Bu bağlamda kadınların erkek partnerlerine yönelttikleri şiddete ilişkin sahada yapılacak kapsamlı ve detaylı çalışmalar, erkeğe yönelik partner şiddetinin anlaşılması ve açıklanmasının yanı sıra kadına yönelik şiddet alanına da katkı sunacaktır.

SUMMARY

One of the important problems societies today have to cope with is violence. As the violence in the social field likes war and terrorism continues partner violence termed “terrorism at home” belonging to the private sphere continues. When the literature concerning the violence male and female partners commit against each other, mostly the violence against women is searched; violence against men does not attract much attention in academic literature.

In traditional societies, to accept that women commit violence against men can be seen as a threat to men’s tradition and masculinity and men subject to violence by their female partners can avoid expressing this situation. But the data gathered from some developed countries reveal the existence of partner violence against men explicitly.

In this article, violence committed against men by their female partners (their wives, girlfriends and women they are cohabiting) is examined based upon literature. Not giving an exact answer to the question whether partner violence against men is equal to partner violence against women, it is emphasized that it is not an obstacle to define it as a social problem as the frequency and ratio of violence either more or less does not reduce the importance of the issue. In this article, partner violence is handled as a humanistic issue rather than simply a gender or women issue and the kinds, reasons and results of violence against men by their female partners are discussed. Based upon the studies carried out in some places of the world, it is pointed out that male partners subject to violence are influenced socially, psychologically and medically in negative terms by this situation and they behave unassertively to search for help within the context their gender roles compared to the women.

As a result, in order to analyze the socio-cultural dynamics of violence between partners completely and precisely, the importance of seeing the whole picture with looking at the other side of the medallion is emphasized, that is to say, violence against men besides evaluating the violence against women. Thus, it is stated that comprehensive and detailed fieldworks concerning violence women commit against their male partners will contribute to the field of violence against women besides explaining partner violence against men.

KAYNAKÇA

Aile İçi Şiddetin Sebep ve sonuçları (1995), TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1. baskı, Ankara: Zet Nielson Şirketi, Bizim Büro Basımevi

Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet (1998), T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (AİTAŞ), Ankara

ALTINAY, A. ve ARAT, Y. (2008), **Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet**, İstanbul: Metis Yayınları.

ANSARA, D.; HİNDİN, M. (2011), **“Psychosocial Consequences of Intimate Partner Violence for Women and Men in Canada”**, Journal of Interpersonal Violence 26(8) 1628–1645.

BLACK, M.C.; BASİLE, K.C.; BREİDİNG, M.J.; SMİTH, S.G.; WALTERS, M.L.; MERRİCK, M.T.; CHEN, J.; STEVENS, M.R. (2011), **The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Summary Report**. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention,

BOZ, B.; ACAR, K.; KURTULUŞ, A. (2008), **“Mayıs 2003- Temmuz 2004 Tarihleri Arasında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı’na Başvuran Aile İçi Şiddet Olguları”**, Pamukkale Tıp Dergisi, 1: 13-16

CHEUNG, M.; LEUNG, P.; TSUI, V. (2009), **“Asian Male Domestic Violence Victims: Services Exclusive for Men”**, [Journal of Family Violence](#), 24:447–462, DOI 10.1007/s10896-009-9240-9.

CHO, H. ve WİLKE, D. (2010), **“Gender Differences in the Nature of the Intimate Partner Violence and Effects of Perpetrator Arrest on Revictimization”**, Journal of Family Violence, 25: 393–400, DOI 10.1007/s10896-009-9300-1.

COKER, A. ; DAVIS, K.; ARIAS, I.; DESAI, S.; SANDERSON, M.; BRANDT, H.; SMİTH, P. (2002), **“Physical and Mental Health Effects of Intimate Partner Violence for Men and Women”**, American Journal of Preventive Medicine, 23(4):260–268.

DURFEE, A. (2011), **“I’m not a victim, she’s an abuser”**: Masculinity, Victimization, and Protection Orders” Gender and Society, 25 (3): 316-334.

EHRENSAFT, M.; MOFFİTT, T.; CASPİ, A. (2006), **“Is Domestic Violence Followed by an Increased Risk of Psychiatric Disorders Among Women But Not Among Men? A Longitudinal Cohort Study”**, American Journal of Psychiatry, 163:885–892.

GELLES, R. (1974), **The Violent Home: A Study of Physical Aggression Between Husbands and Wives**, Beverly Hills, CA: Sage.

GELLES, R. (1985), “**Family Violence**”, Annual Review Sociology, 11: 347-367

GELLES, R.; STRAUS, M. (1979), “**Determinant of Violence in The Family: Toward a Theoretical Integration**”, Contemporary Theories about The Family, Edit by Wesley R. Burr, Reuben Hill, F. Ivan Nye and Ira L. Reiss, New York: Free Press, pp. 549-581

HENNING, K.; MARTINSSON, R.; HOLDFORD, R. (2009), “**Gender Differences in Risk Factors for Intimate Partner Violence Recidivism**”, Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 18(6): 623-645.

HINES, D.; DOUGLAS, E. (2010), “**Intimate terrorism by women towards men: does it exist?**”, Journal of Aggression, Conflict and Peace Research, 2 (3): 36-56.

HODGETTS, D. ve CHAMBERLAIN, K. (2002), “**The Problem With Men’: Working-Class Men Making Sense of Men’s Health on Television**” Journal of Health Psychology, 7 (3): 269–284. DOI:10.1177/ 1359105302007003221.

HOFF, B. (2012), “**US National Survey: more men than women victims of intimate partner violence**”, Journal of Aggression, Conflict and Peace Research, 4 (3): 155 – 163.

JOHNSON, M. (1995), “**Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women**” Journal of Marriage & the Family, 57(2): 283–294.

JOHNSON, M. ve LEONE, J. (2005), “**The Differential Effects of Intimate Terrorism and Situational Couple Violence: Findings From the National The Differential Effects of Intimate Terrorism and Situational Couple Violence: Findings From the National**”, Journal of Family Issues 26: 322-349, DOI: 10.1177/0192513X04270345

KIMMEL, M. (2002), “**Gender Symmetry” in Domestic Violence: A Substantive and Methodological Research Review**”, Violence Against Women 8 (11):1332-1363 DOI: 10.1177/107780102237407.

KUMAR, A. (2012), “**Domestic Violence against Men in India: A Perspective**”, Journal of Human Behavior in the Social Environment, 22: 290–296, DOI: 10.1080/10911359.2012.655988

LOUE, S. (2002), **Intimate Partner Violence Societal, Medical, Legal and Individual Responses**, New York: Kluwer Academic Publisher

MCCLENNEN, J. (2010), **Social Work and Family Violence**, New York: Springer Publishing Company

MICHAUD, Y. (1991), **Şiddet**, Çev. C. Muhtaroglu, İstanbul: İletişim Yayınları

MIGLIACCIO, T. (2002), “**Abused Husbands: A Narrative Analysis**”, Journal of Family Issues, 23: 26-52

National Crime Victimization Survey (U.S.A.) (2010), National Center for Injury Prevention and Control of the Centers for Disease Control and Prevention USA.

NEIGHBORS, H.; MUSICK, M.; WILLIAMS, D. (1998), **“The African American Minister as a Source of Help for Serious Personal Crises: Bridge or Barrier to Mental Health Care?”** Health Education & Behavior, 25(6): 759–777. DOI:10.1177/ 109019819802500606.

ORTAKÖYLÜ, L. TAKTAK, Ş. ve BALCIOĞLU, İ. (2004), **“Kadın ve Suç”**, Yeni Symposium, 42 (1),13-19

ÖĞÜN, A. (1998), **“Türkiye’de Adam Öldürme Suçunda Etkili Olan Bazı Sosyal/ Kültürel Özelliklere İlişkin Sosyolojik bir Araştırma”**, Polis Bilimleri Dergisi, 1(2): 73-83

ROSS, J. ve BABCOCK, J. (2009), **“Gender Differences in Partner Violence in Context: Deconstructing Johnson’s (2001) Control-Based Typology of Violent Couples”**, Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 18 (6): 604-622.

SARANTAKOS, S. (1999), **“Husband Abuse: Fact or Fiction?”** Australian Journal of Social Issues, 34 (3): 231-252.

SARANTAKOS, S. (2004), **“Deconstructing Self-Defense in Wife-to-Husband Violence”**, The Journal of Men’s Studies, 12 (3): 277-296

STAR, B. (1980), **“Patterns in Family Violence”**, Social Casework, 61(6): 339-346

STETS, J.; STRAUS, M. (1990), **“Gender Differences in Reporting Marital Violence and Its Physical and Psychological Consequences”**, In M.A. Straus R. J. Gelles (Eds.), Physical Violence in American Families: Risk Factors and Adaptations to Violence in 8145 families (pp. 151-165). New Brunswick, NJ: Transaction.

STRAUS, M. (1974), **Forward In the Violent Home: A Study of Physical Aggression Between Husbands and Wives**, R. J. Gelles pp. 13-17. Beverly Hills, Calif: Sage.

STRAUS, M. (1980), **“Victims and Aggressors in Marital Violence”**, American Behavioral Scientist 23:681-704

SWAN, S. ; GAMBONE, L. ;CALDWELL, J.; SULLIVAN, T. ; SNOW, D. (2008), **“A Review of Research on Women’s Use of Violence With Male Intimate Partners”**, Violence and Victims, 23 (3): 301-314

The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (U.S.A.) (2010), **Summary Report. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control**, Centers for Disease Control and Prevention.

The National Violence Against Women Survey (U.S.A.) (2000), **Center for Policy Research with funding from the National Institute of Justice and the Centers for Disease**

Control and Prevention.

TJADEN, P. ve THOENNES, N. (2000), Extent, Nature, and Consequences of Intimate Partner Violence: Findings From the National Violence Against Women Survey NCJ 181867, NIJ.

TRUMAN, J. (2011), **National Crime Victimization Survey Criminal Victimization 2010** NCJ 235508, September 2011, BJS.

TSUI, V.; CHEUNG, M.; LEUNG, P. (2010), “**Help-seeking among Male Victims of Partner Abuse: Men’s Hard Times**”, Journal of Community psychology, 38 (6): 769–780 DOI: 10.1002/jcop.20394,

Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet (2009), **T.C. Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları**, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

WHO Violence: a public health priority (1996), **Global Consultation on Violence and Health, Geneva, World Health Organization**, (document WHO/EHA/SPI.POA.2).010BD)

